

Žilinská univerzita

Strojnícka fakulta

Katedra materiálového inžinierstva

Rozpad presýtených tuhých roztokov

Prof. Ing. Peter Palček, PhD

**Rozpad
presýteného
tuhého
roztoku**

- Segregácia
- Widmanstättenova štruktúra
- Precipitácia

Precipitácia

- Kontinálna
- Diskontinuálna

**Štádia
precipitácie**

- GPZ
- Prechodový precipitát
- Rovnovážny precipitát

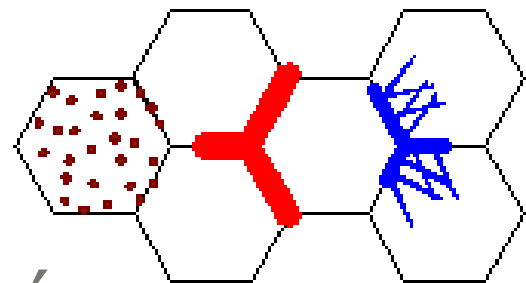
OBSAH

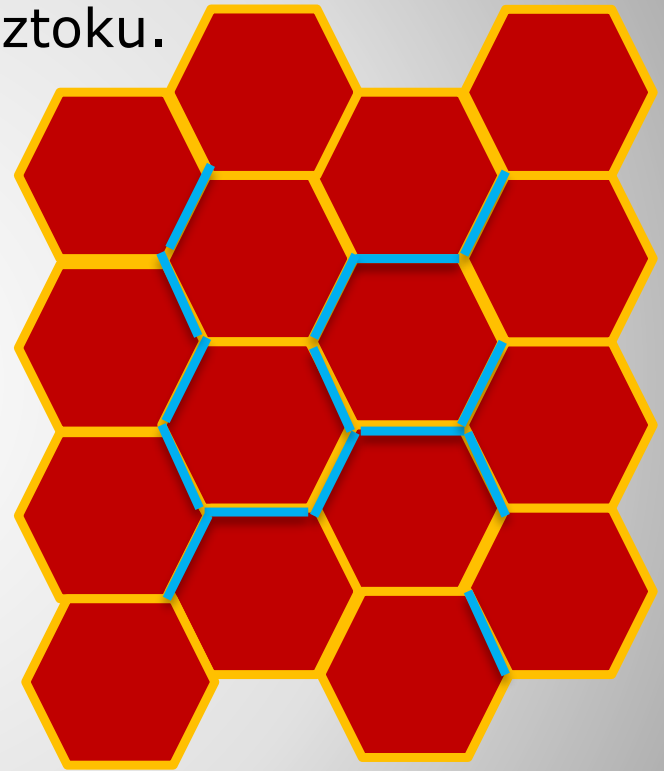
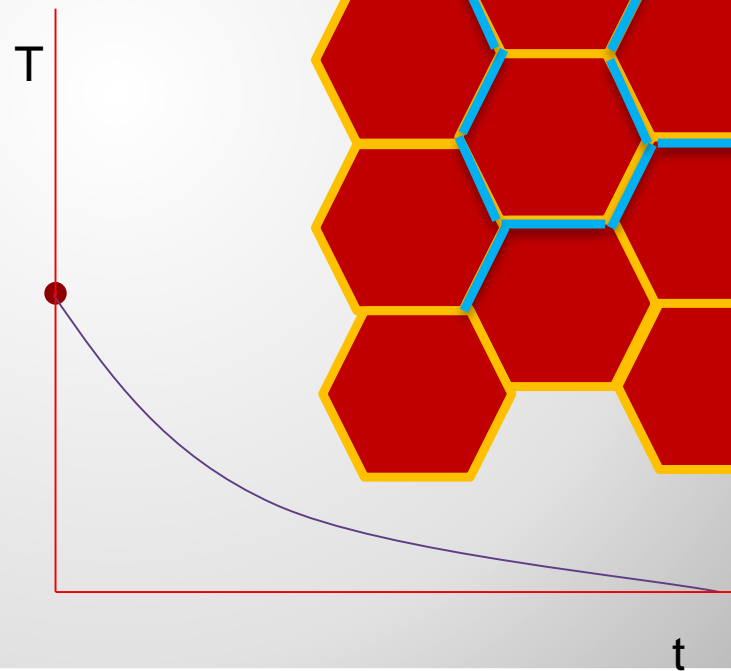
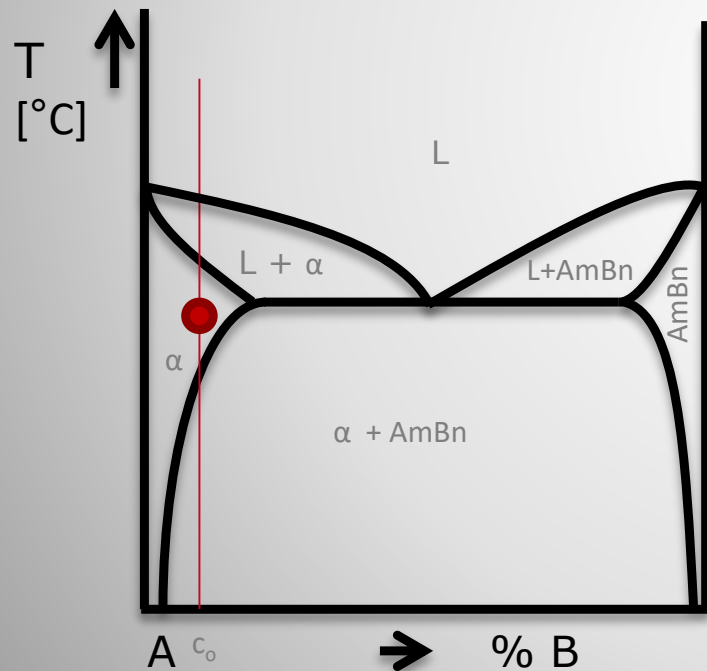
Rozpad presýteného tuhého roztoku

3 spôsoby rozpadu:

1. Segregácia
2. Precipitácia
3. Widmanstättenova štruktúra

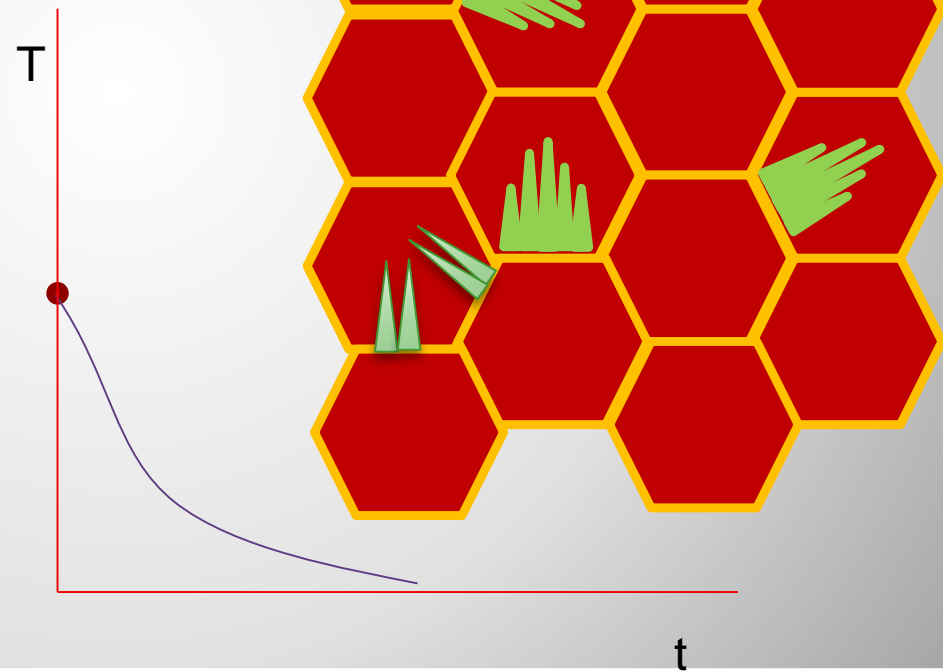
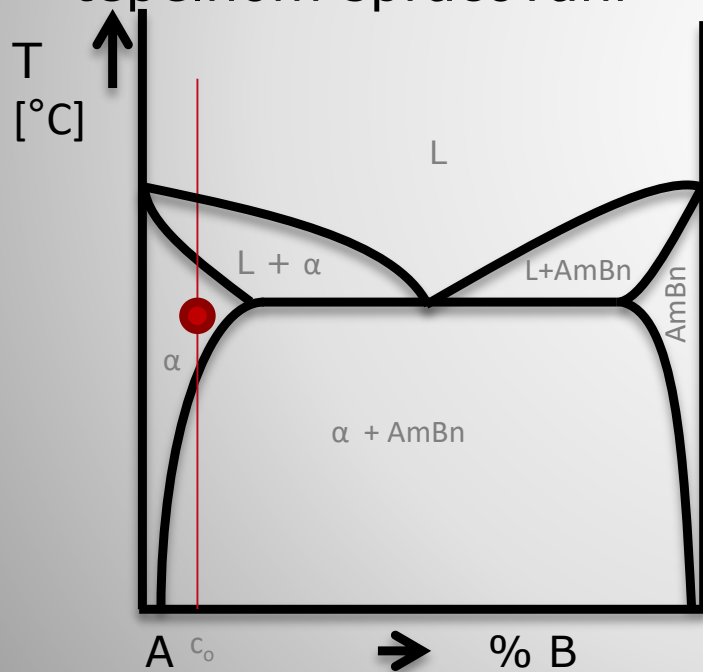

- Prebieha pri pomalom ochladzovaní, keď sa z tuhého roztoku sekundárne vylučuje fáza, ako súvislá sieť na hraniciach zŕn pôvodného tuhého roztoku.
- Vylučuje sa ako sekundárna fáza
- Je príčinou zníženia húževnatosti

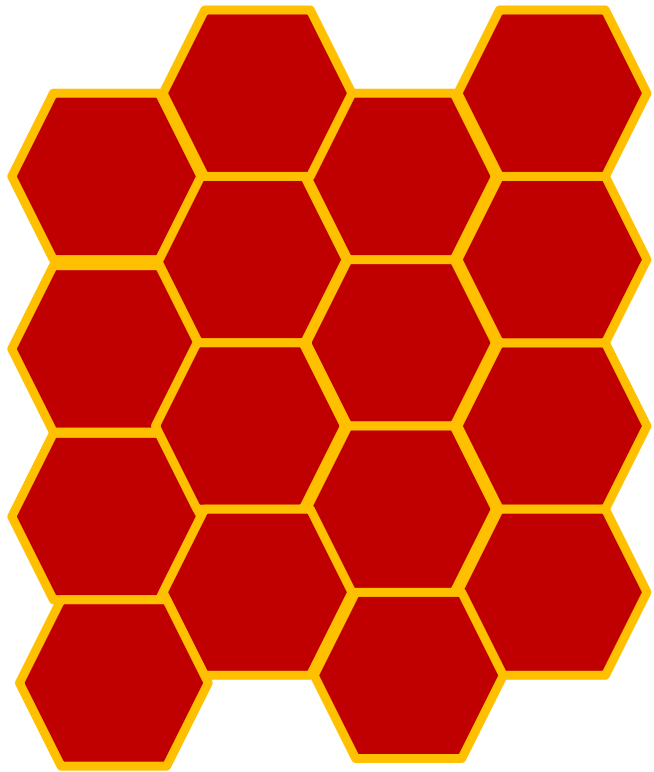

Segregácia

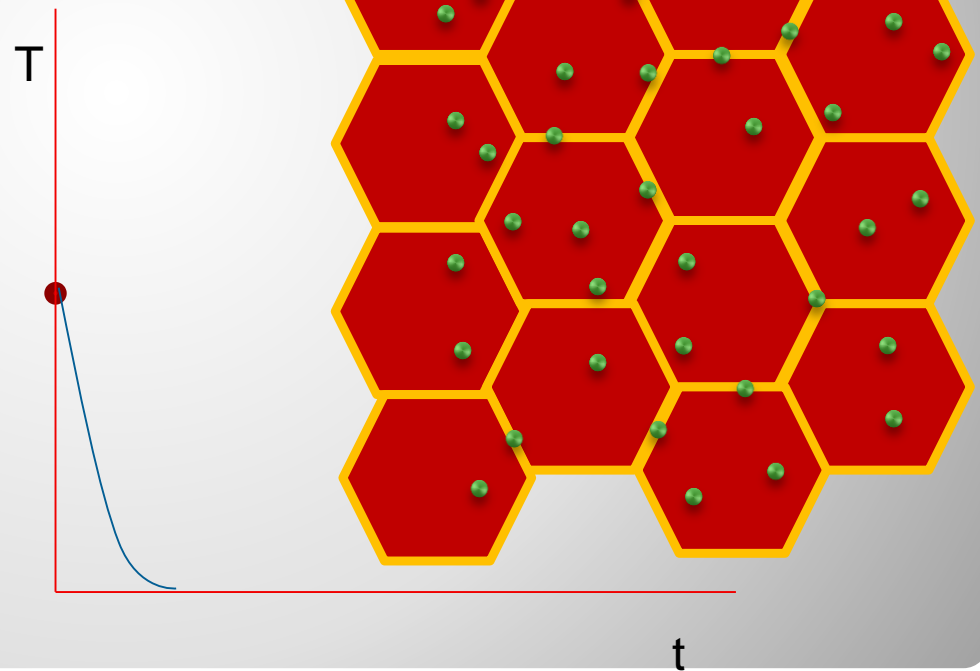
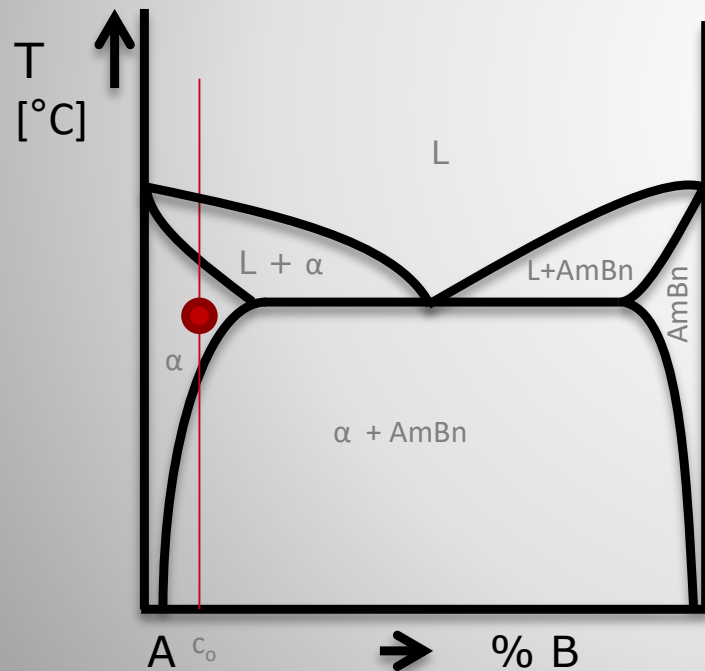
- vzniká, ak je presýtenie tuhého roztoku veľké a difúzia málo účinná na to, aby atómy prešli na hranice zrn
- pri stredných rýchlostiach ochladzovania
- vzniká po nesprávnom tepelnom spracovaní

Widmanstättenova štruktúra

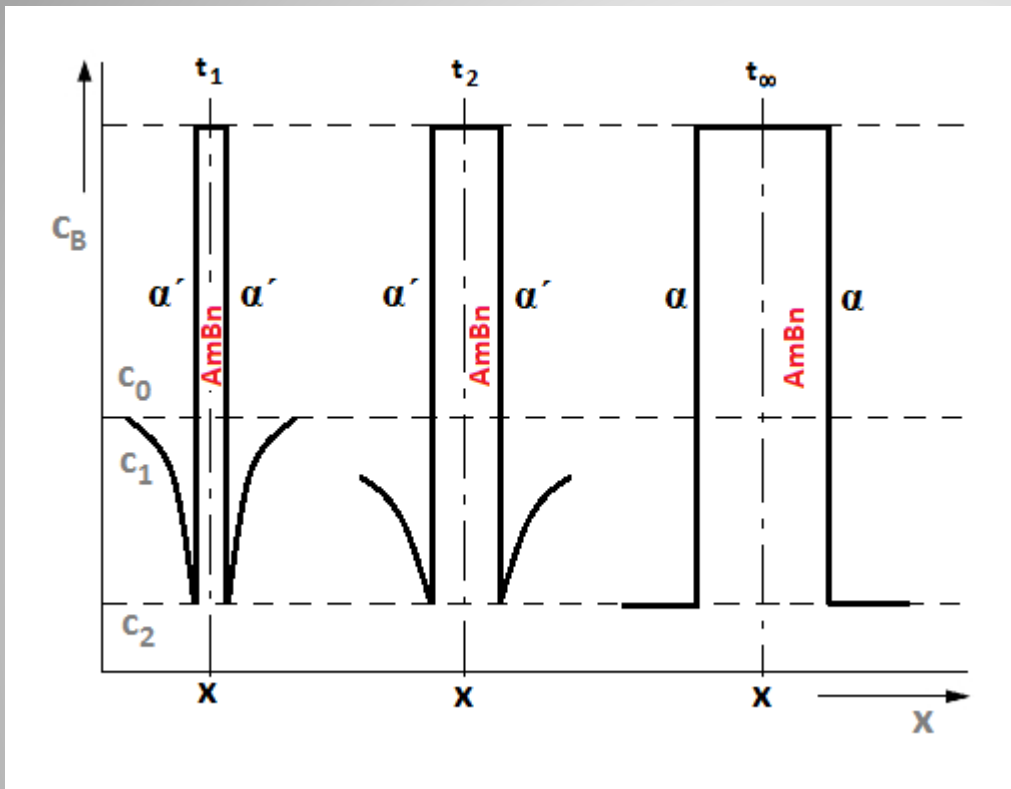

- vzniká pri nerovnovážne silne presýtenom tuhom roztoku, pri pomerne nízkych teplotách
- je riadené vylučovanie fázy v objeme zrn vo forme jemných disperzných častíc - precipitátov

Precipitácia

V procese precipitácie sa významne mení lokálna koncentrácia prvkov v zliatine.

Na poruchách kryštálovej mriežky (x) vznikajú zárodoky precipitujúcej fázy AmBn.

V čase t_1 - zliatiny precipitujúcej fázy AmBn majú koncentráciu c_2 prvkov B má vo v čase t_2 sa dostane do termodynamickej rovnováhy a tu je v poriadku. Prípadne ďalšie rastúce častice sú podmiňované rozpúšťaním. V čase t_{∞} sa dostane do termodynamickej rovnováhy a tu je v poriadku. Prípadne ďalšie rastúce častice sú podmiňované rozpúšťaním. V čase t_{∞} sa dostane do termodynamickej rovnováhy a tu je v poriadku. Prípadne ďalšie rastúce častice sú podmiňované rozpúšťaním.

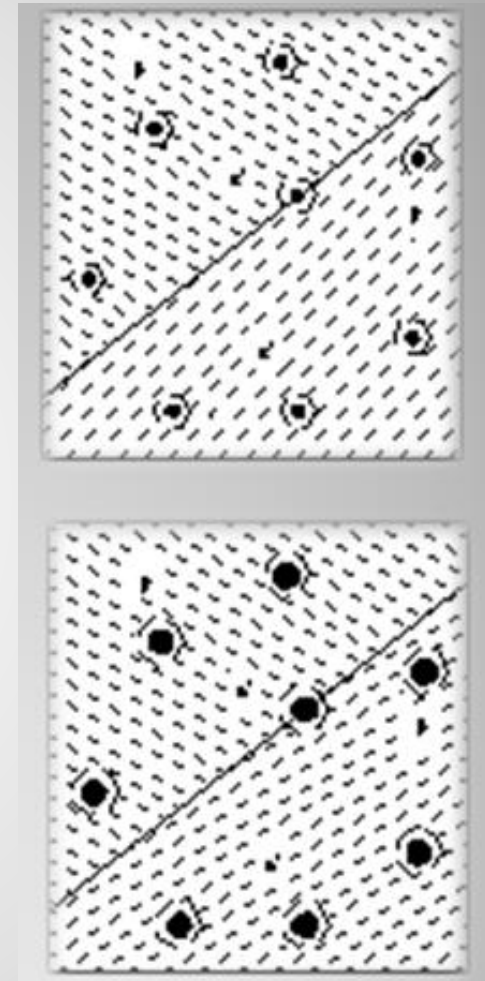
Vývoj rozloženia koncentrácie c_B v mieste x pri izotermickom rozpade presýteného tuhého roztoku

Precipitácia

Podľa spôsobu tvorby sa delí :

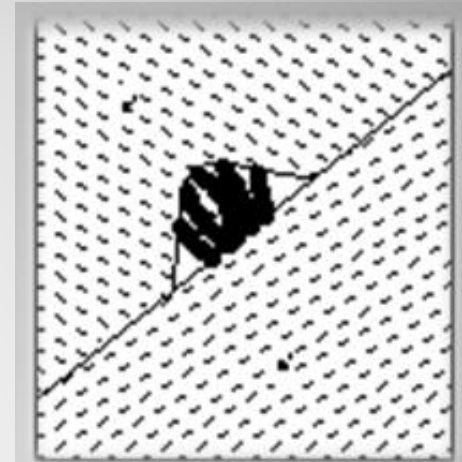
- kontinuálnu
- diskontinuálnu

- Prebieha v celom objeme zliatiny súčasne s rozdielnou rýchlosťou.
- Častice precipitujúcej fázy rastú, kým všetok nadbytok prísadového prvku neprejde z okolitej matrice do precipitujúcej fázy.
- Vývoj koncentračných zmien je v matrici KONTINUÁLNY

Kontinuálna precipitácia

- K diskontinuálnej zmene koncentrácie dochádza na fázovom rozhraní, ktoré ohraničuje jednotlivé oblasti
- Dochádza v značne presýtených tuhých roztokoch s nízkou energiou fázového rozhrania, v ktorom je nukleácia (rast) precipitujúcej fázy zložitá, ale rast je uľahčený krátkymi difúznymi dráhami s urýchlenu difúziou pozdĺž hraníc zrn.
- Je menej obvyklá ako kontinuálna.

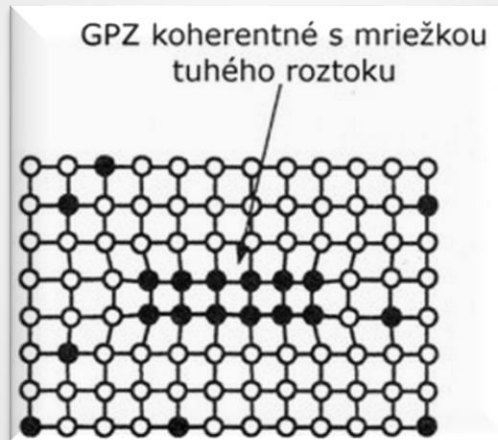
Diskontinuálna precipitácia

Má tri štádiá:

- vytváranie segregovaných oblastí s pravidelným rozdelením atómov v mriežke tzv. Guinierove – Prestonove zóny
- prechodový precipitát
- rovnovážny precipitát

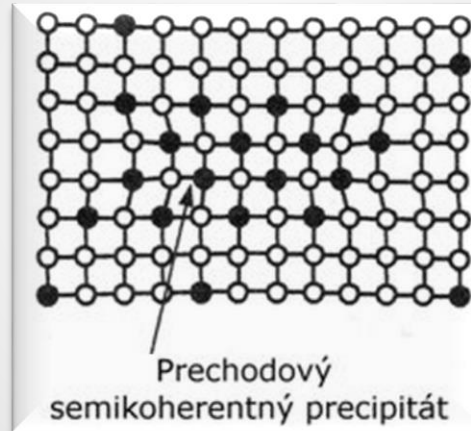
Precipitačný proces

Guinierove – Prestonove zóny GPZ

- Sú oblasti zvýšenej koncentrácie atómov komponentu B v tuhom roztoku.
- Ak sú atómové priemery rozdielne = GPZ majú iný mriežkový parameter ako miesta chudobnejšie na danú zložku.
- Vytvárajú mriežkové napätia, zvyšujú tvrdosť a pevnosť materiálu.

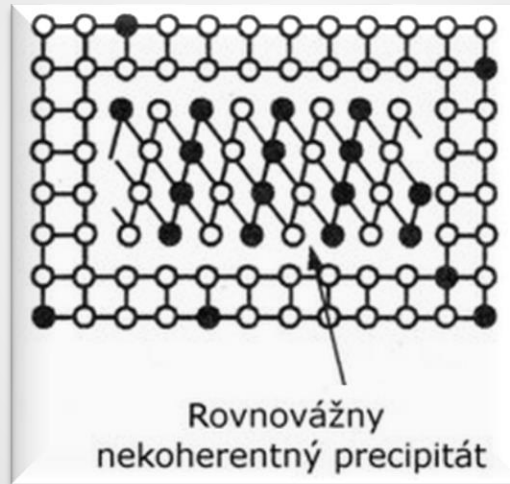
Prechodový (semikoherentný) precipitát

- Koncentrácia B dosahuje v zónach približne stechiometrický pomer A_mB_n a tým nastáva preskupenie iónov v týchto zónach.

Rovnovážny precipitát

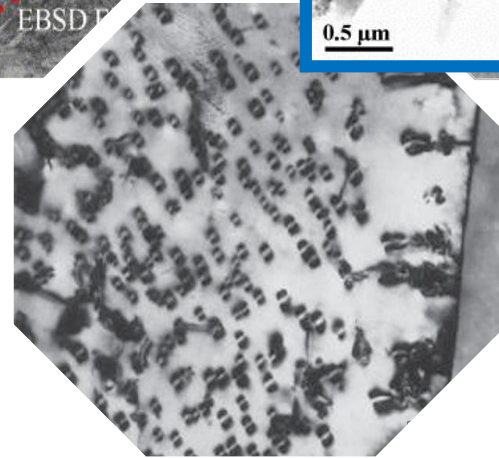
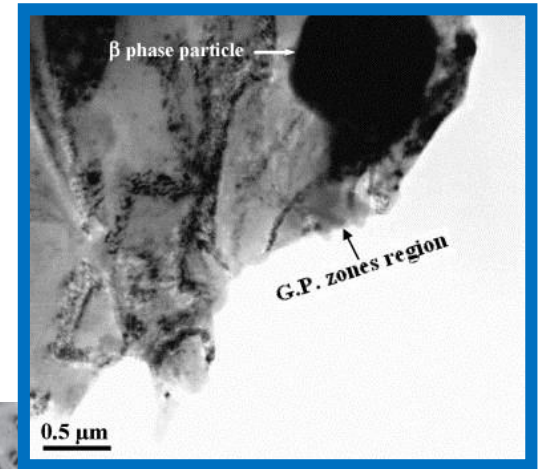
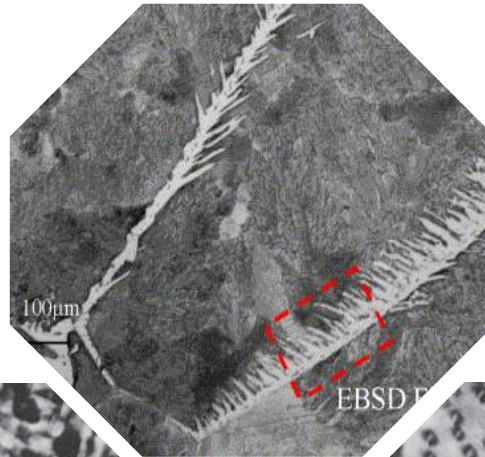
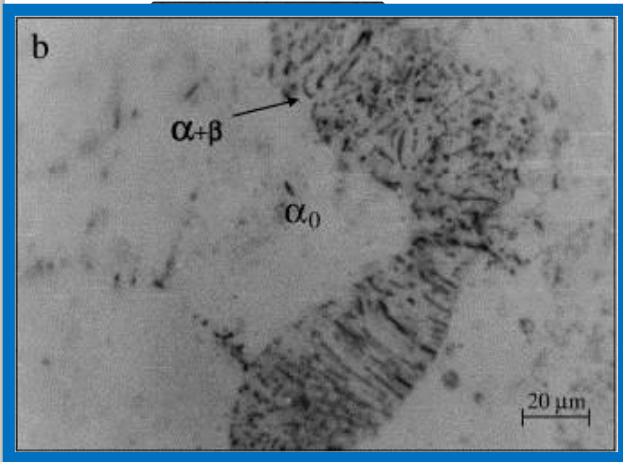
- Dôjde k úplnému preskupeniu atómov na iný typ mriežky.
- Stráca sa koherencia s tuhým roztokom a vytvrdenie napätovými poľami sa mení na typické precipitačné vytvrdenie, ktorého efekt je o niečo nižší.

Segregácia

Widmanstättenova štruktúra

GP zóny

Kontinuálna precipitácia

Diskontinuálna precipitácia

Ďakujem za pozornosť